

MUTAȚII ÎN IDENTIFICAREA ETNICĂ A ROMILOR/ȚIGANILOR

Dr. MARIA COBIANU-BĂCANU

Construcția identității etnice este un proces continuu. Ea nu este un dat o dată pentru totdeauna, ci se făurește ca rezultat al stadiilor de viață în desfășurare, al schimbărilor din mediul înconjurător și al situației istorice în care se consumă viața individului sau a grupului etnic.

Identitatea în general este o problemă extrem de complexă într-o societate dinamică, caracterizată prin ample și multiple schimbări de ordinul esenței cum este societatea de tranziție. Ea semnifică definirea apartenenței, a lumii de valori și de modele la care aderă și pentru care optează individul sau grupul în propria sa conduită. Presupune conservarea unui mod de a fi, a unui mod de a se manifesta în fața schimbărilor frecvente din condiția internă și externă. Sintetic exprimat, identitatea implică ideea elasticității în menținerea modelelor esențiale în procesele de schimbare.¹ În acest fel, un străin aflat într-o nouă cultură sau un individ aflat într-o situație complet nouă va adopta *identitatea bine stabilită de a tolera schimbarea radicală*, identitate constituită ea însăși în jurul valorilor fundamentale pe care culturile le au în comun pe orizontală în spațiu sau pe verticală — la scara istoriei.

Dacă atributele identității sunt *centralitatea, integralitatea și inițiativa*, atunci conservarea identității în iureșul evenimentelor semnifică păstrarea unității cu sine, a integrității personalității pe fondul celor mai profunde schimbări, având ca valori-ax valorile general-umane ce au asigurat perpetuarea speciei umane dincolo de vitregiile la care au expus-o împrejurările istorice.

Identitatea — după Erik H. Erikson — nu este suma identificărilor copilăriei, ci mai degrabă o nouă combinație de fragmente de identificare vechi și noi. Formarea identității merge dincolo de procesul de identificare a cuiva cu alți indivizi ideali într-un anumit mod; este un proces bazat pe o superioară capacitate cognitivă și emoțională ce constă în a lăsa individul să se identifice prin persoane concrete dintr-un univers predictibil ce transcende familia. De aceea, *identitatea* nu implică un sistem intern închis identic cu sine însuși; *ea sugerează interacțiunea dintre identitatea individuală cu cea colectivă* într-un proces psiho-social ce conservă unele trăsături esențiale din ambele.

Identificarea este procesul psiho-social prin care un individ, un grup, o comunitate se definește având ca model un alt individ, grup sau comunitate.

¹ Erik H. Erikson, *Identity and Uprootedness in Our Time, in Varieties of Modern Social Theory*, edited by Hendrik M. Ruitenbeek, A. Dutton Paperback, New York, C1963, p. 55–68.

Implică asimilarea, interiorizarea în propriul comportament și în concepția despre sine a unor valori, standarde, așteptări sau roluri sociale specifice modelului adoptat.

Orice identificare presupune existența unui model sau a unui grup de referință la care individul se raportează pentru a-și defini credințele, atitudinile și valorile care-i orientează comportamentul.² În acest fel individul își formează un simț al identității cu grupul de referință.

Dintre multiplele tipuri de identificări pe care le poate realiza individul, în cele ce urmează, ne vom referi la identificarea etnică, ce constă în conștiința apartenenței la un grup etnic în relațiile individuale cu alții, ca și în propriul for interior.

Grupul etnic este un grup bazat pe legături de sânge, cu o tradiție socială, istorică și culturală comună, cu sentimentul identității ca subgrup distinct în cadrul societății. Membrii lui diferă de ceilalți membri ai societății prin trăsături fizice, psihice și culturale. Ei pot avea limbă, religie, obiceiuri și tradiții distinctive. *Dar cel mai puternic element al identificării etnice pare să fie sentimentul de identitate, modul cum simte și cum trăiește fiecare individ apartenența la un grup etnic sau altul.*

Sentimentul de identitate sau complexul de stări emotive, afective, de spirit ce definesc pe țigani în viața lor cotidiană s-a dovedit a fi unul din indicatorii „tari” ce a permis descifrarea mutațiilor ce au loc în procesul de identificare etnică a acestora. Pentru că în acest proces am descoperit că un individ — de orice etnie ar fi el — poate avea o *identitate ereditară, moștenită* ce decurge automat din identitatea părinților sau ascendenților, o *identitate atribuită* — pe care i-o conferă cei din jur după unele trăsături fizice, comportamentale, sociale, reale sau presupuse reale și o *identitate trăită, simțită și afirmată*, deosebită de cea moștenită sau atribuită.

Cercetarea nemijlocită a etniei romilor³ din Ploiești pe un eșantion de 103 romi și 475 de români, în lunile ianuarie, februarie 1995 în cadrul unui contract de cercetare, finanțat de Fundația Soroș „Pentru o Societate Deschisă”, de către un colectiv de cercetare de la Institutul de Sociologie, a relevat că identificarea începe cu întrebările: *Cine sunt eu? Cui aparțin?* Autoidentificarea nu coincide întotdeauna cu heteroidentificarea. De pildă, deși locuitorii de pe stradă spuneau despre o familie de pe strada lor că este de țigani sau romi, ajungând acolo și stând de vorbă cu membrii respectivei familii, aceștia afirmă că nu sunt romi, ci români. În acest fel la întrebarea: *Dumneavoastră ce vă considerați români, țigani/romi sau de altă etnie?* s-a ajuns la următoarele răspunsuri: 31,1% se consideră români, 66% romi/țigani și 2,9% de altă etnie.

² George A. Theodorson and Achilles G. Theodorson, *Modern Dictionary of Sociology*, Thomas Y. Crowell Company, New York, established 1834, C 1969, 194–195, 135.

³ Raport de cercetare: *Etnia Romilor în Municipiul Ploiești. Studiu Monografic. Diagnoză și intervenție socială*. Coordonatori: Dr. Maria Cobianu-Băcanu, Dr. Elena Cobianu și Petruș Alexandrescu. Academia Română. Institutul de Sociologie, martie 1995, text și diagrame 340 p.

Faptul că aproape $1/3$ din cei 103 romi intrați în raza studiului au răspuns că sunt români, deși vecinii îi știau de romi, semnifică deosebita *dinamică a procesului de identificare etnică*. În acest caz, pentru romii care au răspuns că se consideră români, esențială era identificarea cu comunitatea largă a românilor. Menționăm că autoidentificarea ca români era făcută cu plăcere și cu deosebită participare afectivă. La întrebarea: *De ce vă considerați români?* răspunsul venea prompt și fără echivoc: pentru că muncim, trăim și ne comportăm la fel ca românii. Trebuie să remarcăm că romii care se identificau români aveau, de obicei, un nivel de viață material ridicat, case sau apartamente frumos și bine dotate și ocupau un loc de vârf în ierarhia socială, în calitate de comercianți în economia de piață a Municipiului Ploiești.

Romii sau țiganii din Ploiești care s-au declarat români confirmă ideea că *identificarea etnică este un proces în derulare*, este un proces de descoperire pe întreaga durată a vieții. Identitatea etnică deși pare un dat, în sensul că dacă te naști din părinți de aceeași etnie sau de etnii diferite dobândești etnia ambilor, la romi, trecerea de la propria etnie la naționalitatea română este mai frecventă.

Pentru că la romi nu vorbim de identitate națională, ei neavând o națiune la care să-i raportăm, ci numai de identitate etnică, observăm că circa $1/3$ renunță la identitatea de țigani/romi în favoarea celei de români. În acest fel, are loc trecerea de la identitate etnică de romi/țigani la identitatea națională de români. Identificarea cu românii, etnia majoritară a țării cu 89,4% din întreaga populație se dovedește a fi un proces individual, opțional și selectiv.

Adoptarea identității naționale de români este expresia asimilării dorite, voite, prin însușirea trăsăturilor culturale distinctive ale românilor în modul de viață cotidian. Casa îngrijită și curată, echipată și dotată în stil modern, modul de a se îmbrăca, de a vorbi, toate pledau pentru o mare asemănare cu românii. Numai modul vehement în care unele familii respingeau asemănarea lor cu „panaramele” rele din societate le mai trăda, pe alocuri, etnia de țigani.

Un argument hotărâtor al lor că sunt români era și atitudinea politică comună cu a românilor. „Pe romii din partidele politice noi nu-i recunoaștem. Noi am votat cu românii și cu Iliescu. Nu îi votăm pe romii de la televiziune” (Sic:). Este vorba despre romii ce apar în diferite emisiuni la televizor.

Ambivalența identității lor este exprimată și de atitudinea față de limbă. Unii din romi deși știau limba romilor, nu vroiau ca aceasta să devină limba în care copiii lor să învețe la școală carte sub motivația că „nu s-ar descurca în relațiile cu românii și cu ceilalți în viață”. De aceea, 89,3% romi s-au pronunțat pentru limba română în școală.

Pentru a verifica dacă sentimentul apartenenței la români i-a făcut să se declare de naționalitate română am pus și întrebarea: *Ce naționalitate ați declarat la recensământul din 1992?* Răspunsurile au confirmat și au consolidat răspunsul anterior, că cei ce se consideră români s-au și declarat români la recensământul ultim, astfel: 36,9% s-au declarat români, 54,4% romi și 8,7% nu răspund. Deci, dacă din actualii romi din Ploiești mai mult de $1/3$ s-au declarat români, procesul de integrare socială are premise puternice de realizare.

Până acum am analizat fenomenul de *integrare socială prin asimilarea culturală* sau însușirea modelelor și valorilor fundamentale ale modului de viață al românilor. Dacă acestui proces îi adăugăm pe cel de *asimilare structurală* sau pătrunderea în instituțiile economice și sociale ale comunității urbane ploieștene și pe cel de *asimilare maritală* prin căsătorii mixte între romi și românce, mai ales când situația romilor este net superioară românilor — avem un spectru mai larg al canalelor de integrare socială a romilor din Ploiești în comunitatea orașului.

De altfel, renunțarea liber consimțită a romilor/țiganilor la propria lor etnie și adoptarea identității de români este un fapt recunoscut de mulți romi. De aceea, la întrebarea: *Cunoașteți romi care nu-și declară apartenența la propria etnie?* răspunsurile au confirmat informațiile mai sus primite: mulți 51,5%, puțin 15,5%, nu pot aprecia 17,5%.

În condițiile în care mai mult de jumătate din romi, adică 67% recunosc că mulți co-etnici nu-și declară apartenența la propria etnie este clar de ce devine tot mai dificilă realizarea unei situații statistice reale cu privire la ponderea lor demografică, socială, economică în populația comunității urbane. Dacă prin liberă opțiune și prin modul de viață adoptat o pondere tot mai mare a romilor trece în rândul românilor, natural, ponderea lor scade, iar înregistrarea lor din ce în ce mai greu de realizat.

Rațiunile pentru care romii nu-și declară propria etnie sunt multiple și se referă la: 1. statutul inferior perceput al romilor de către ei înșiși și de către cei din jur; 2. nevoia de a epata, de a șoca cu un statut mai respectat și „de valoare” cum spun romii înșiși; 3. faptul că unii romi s-au românizat, trăiesc ca românii; 4. românii sunt mai înstăriți și romii își însușesc acest statut crezând automat, că declarându-se români nu mai intră în categoria pauperilor.

Așa cum am arătat în prima parte, un alt indicator al apartenenței la un grup etnic este limba, liant spiritual, sufletesc și cultural ce leagă membrii între ei. La întrebarea: *Cunoașteți limba țigănească?* ponderile concordă cu răspunsurile de la întrebările anterioare, adică: bine 55,3%, puțin 9,7% și nu o știu 34%. Faptul că mai sus 36,9% s-au declarat români, iar aici 34% au afirmat că nu știu limba țigănească relevă o anumită corespondență a răspunsurilor. Cei ce nu mai știu limba țigănească dovedesc pierderea unui atribut fundamental al etniei și trecerea în rândul majorității românești.

Un alt indicator puternic al conservării limbii romilor este acela de a o folosi în familie, acolo unde se plămădește personalitatea umană. Investigația de teren arată că romii vorbesc în familie: 1. limba țigănească 27,2%, limba română 49,5%, ambele 23,3%. Deci, jumătate vorbesc în familie numai limba română și dacă la acest procent mai adăugăm o parte din cei ce au afirmat că folosesc ambele limbi, româna și țigănească, este evident amplul proces natural, firesc de însușire a limbii și culturii române, de integrare voită a romilor în comunitatea românească.

Analizând mutațiile ce au loc în identificarea etnică a romilor nu trebuie să se înțeleagă că a slăbit sau slăbește sentimentul de apartenență la comunitate al

tuturor. Nu. Dimpotrivă. Cei ce se definesc ca romi, trăiesc ca romi, vorbesc propria limbă, afirmă puternic sentimentul de romi/țigani. În ceea ce privește numele de țigani sau romi, 47,6% romi consideră că este mai nimerit să li se spună romi, 26,2% țigani, 21,4% sunt indiferenți, iar 4,9% nu știu/nu răspund. Întrebându-i de ce consideră mai potrivit să li se spună „romi”, unii au răspuns că li se pare mai frumos, mai modern, mai neajignitor.

În schimb, *au fost și romi* care vor să fie denumiți în continuare țigani pentru că acest nume li se pare moștenit, tradițional. Este al lor, cu el au crescut, cu el s-au format.*

Întrebând și pe români: *Cum vi se pare mai potrivit să li se spună celor din etnia romilor?* răspunsurile au fost următoarele: 1. romi 18,7%, 2. țigani 53,9%, 3. indiferent 27,2%, 4. nu știu/nu răspund 0,2%.

Principalele trăsături pozitive de autoidentificare ale romilor sunt: 1. buni meseriași, muncitori, harnici, disciplinați, serioși, vor să muncească, vor să studieze (23,3%); 2. te legi la rană cu ei, de comitet, buni, sufletești, omenoși, frumoși la suflet, foarte darnici, buni vecini (22,3%); 3. săritori, se ajută între ei, uniți, solidari (15,35%); 4. le place muzica (6,8%); descurcăreți, adaptabili, buni comercianți, orgolioși (6,8%) etc.

Autoidentificarea romilor din trăsături negative a fost realizată prin termenul moderator „unii”, adică: 1. Unii romi (și nu toți) sunt răzbunători, violenți, agresivi, răi, puțin maleabili, impulsivi, răuvoitori, agresivi la jignire, (18,4%); 2. unii sunt criminali, sălbatici, îți dau în cap, hoți, fură, sparg, (14,6%); 3. unii sunt bețivi, scandalagii, brutali (13,6%); necinstiți, invidioși, fără caracter etc.

Autoportretul sau imaginea de sine a romilor este cât se poate de dură, dar reflectă trăsături pe care le vor exprima și românii în portretul romilor. Trăsăturile negative sunt, în ultimă instanță, fondul psiho-uman cauză sau condiție a neînțelegerilor, tensiunilor, conflictelor și respingerilor pe care ei le generează cel mai adesea în raporturile cu românii.

Imaginea de sine pozitivă și negativă a romilor se poate institui în instrument util pentru identificarea factorilor de integrare socială și intervenție comunitară de care au nevoie factorii de decizie locală și comunitară pentru a-i transforma în agenți vii ai propriilor lor destine.

În percepția românilor, romii sunt în primul rând uniți și solidari ca grup etnic, apoi au aptitudini muzicale, sunt pricepuți, îndemânatici în meseriile specifice lor, descurcăreți, adaptabili, afaceriști, comercianți, generoși, sufletești, comunicativi, optimiști, sensibili, mândri, ambițioși.

Ca trăsături negative și românii recunosc că unii romi sunt criminali, sălbatici, îți dau în cap, hoți, bețivi, scandalagii.

Trăsăturile pozitive atribuite de români romilor atestă indirect capacitatea integrării acestora în comunitatea largă urbană, după cum cele afirmate de romii

* Noi am continuat să-i denumim romi pentru că sub acest apelativ am realizat cercetarea la Ploiești, altfel, după Memorandumul M.A.E. către Guvernul României, ar fi trebuit să utilizăm termenul „țigani”.

înșiși reflectă deschiderea lor spre modernizare și însușirea modelelor culturale specifice perioadei contemporane și societății românești actuale.

După modul de identificare și autoidentificare, unii romi din Ploiești reflectă efortul real de ajustare mutuală la cerințele noi ale societății românești în tranziție, după cum alții relevă aceeași tenacitate în a persista să-și perpetueze trăsăturile de delincvenți, infractori, leneși, paraziți, murdari.

Cei ce participă la procesele economiei de piață, în calitate de comercianți, patroni, încearcă să-și însușească codul specific acesteia, renunță la propriile trăsături etnice de bunăvoie și se modernizează. Își fac case noi sau și le refac pe cele vechi, le dotează cu toate facilitățile necesare, le echipează cu inventarul electro-casnic și cu mobilă modernă. Se comportă civilizată și le place să se identifice cu modul de viață avansat al românilor.

Interviurile intensive realizate cu romi cu un nivel de viață foarte ridicat au relevat ambivalența statutului român-rom la aceștia. Pe de o parte, le place să trăiască în belșug, bunăstare materială și sufletească, în liniște și armonie în cadrul familiei și în vecinătate, dobândind respectul și buna apreciere a celor din jur, pe de altă parte, cunosc limba romilor, o vorbesc în casă, învață și nurorile române s-o vorbească, sunt și se consideră membri ai acestei etnii pe care se gândesc să o organizeze pentru a-i crește contribuția la viața economică a comunității urbane.

Comportamentul social, respectul, decența, modul de viață familial îi plasează în rândul românilor sau îi fac asemănători cu românii, ei înșiși acceptând ușor și cu plăcere chiar să fie identificați ca români. Limba, sentimentul apartenenței la etnia romilor, obiceiurile, totuși îi leagă strâns și îi confirmă ca romi. Acest dublu statut va fi consolidat prin familiile mixte romi-române sau români-țigănci.

În familiile mixte este evident un fenomen de absorbție mutuală, de împlinire reciprocă a trăsăturilor specifice celor două culturi, română și țigănească, în beneficiul înțelegerii și coeziunii între familiile respective, ca și între grupurile etnice de români și romi.

Romii românizați care nu-și mai declară apartenența la propria etnie au o traiectorie de viață ce s-ar putea sintetiza în următoarele tipuri:

— 1. O parte din ei sunt “foști romi” care s-au integrat într-atât în societatea românească încât nici ei, nici cei din jur nu-i mai consideră romi prin profesie, ocupație, educația dată copiilor, relațiile bune și armonioase cu societatea și prin propriul prestigiu dobândit în societate. Unii din ei nu mai știu nici limba țigănească.

— 2. O altă parte o constituie romii care se românizează în zilele noastre, în sensul că-și însușesc un mod de viață civilizată, modern, colindă lumea și se întorc acasă cu bunuri, bani și valută prin care depășesc starea economică a multor români, se comportă ca românii.

— 3. Alții sunt romii ce se românizează prin căsătoriile mixte. Acești romi sunt mândri că au făcut „achiziții” românești în familie și că sunt capabili să le ofere condiții bune și foarte bune de viață prin care comuniunea sufletească între cele două grupuri etnice, crește.

Copiii rezultați din căsătoriile mixte vor exprima *biculturalitate*, rezultat al împletirii celor două culturi, limbi, obiceiuri, moduri de a fi și de a face lucrurile. În condiții de biculturalitate tendința dominantă este de orientare fie spre modul de viață românesc modern, civilizată, fie spre cultura țigănească impregnată de scandal, limbaj vulgar, murdărie, când aceasta este mai puternică.

Deschiderea fermă, neîndoielnică a romilor spre cultura română reiese și din răspunsurile la următoarea întrebare: *Acceptați ca un membru al familiei dvs. să se căsătorească cu un român sau o româncă?* Da: 91,3%; nu 4,9%. iar restul nu s-a pronunțat. Această pondere covârșitoare de 91,3% a celor ce vor să se căsătorească cu români sau românce demonstrează că pentru romi înrudirea cu românii este un canal de acces în structura intimă a societății românești, de însușire a prestigiului românilor, a modelelor lor culturale de viață în familie, în școală, în relațiile cu cei din jur, de identificare conștientă, dorită și voită cu ei.

Căsătorii exclusive între romi sau endogame au promovat numai 4,9% din eșantionul de romi și au fost motivate cu ideea că oamenii sunt de aceeași lege, sunt la fel și este mai bine să fie de același fel în familie și pentru părinți și pentru copii.

Căsătoriile mixte sunt mai agreate de romi decât de români. Puțini români afirmă că ar accepta romi în familie. Din eșantionul de 475 români, numai 2,5% au afirmat că ar accepta romii ca membri ai familiei. Restul îi acceptă — astfel: 3,2% ca prieteni apropiați, 7,4% ca vecini și 6,9% colegi de serviciu.

Relația asimetrică de atracție dintre români și romi, în sensul că romii sunt mai atrași de români decât românii de romi, decurge din comportamentul preponderent necivilizat și delincvent pe care îl percep românii la unii romi în comunitatea urbană.

Respingerea romilor de către români se bazează nu numai pe unele stereotipii și prejudecăți care, în parte, pot să mai funcționeze, ci mai ales pe actele și faptele lor contrare normelor de conviețuire civilizată și așteptărilor lor de liniște, înțelegere și bună cuviință la care sunt expuși în viața de zi cu zi a orașului, în cartierele în care trăiesc împreună. Romii agresează pe românii din Ploiești verbal, fizic, prin murdăria și gunoiul pe care îl lasă pe stradă, prin distrugerea bunurilor publice, prin scandalurile din vecinătate. Trag cu praștia în lămpile de pe stradă, taie brazii din Parcul Tineretului, creează panică și teamă producătorilor din piețe luându-le produsele pe nimic sau furându-le pur și simplu, comit acte de vandalism și furturi în mijloacele de transport în comun etc.

Comportamentul antisocial al romilor nu este acceptat nici de romii avansați sau civilizați care propun integrarea lor în rândul populației românești prin educație și școală. „Țiganii de mătase” sau țiganii din pătura superioară își orientează copiii spre activități recreative, școală, iar la maturitate îi exersează în activități comerciale pe lângă ei.

Deși romii sunt numai 3 515 persoane din populația totală a orașului Ploiești de 252 715 locuitori, percepția lor de către români este mult amplificată din cauza multelor altercații și hărțuieli la care sunt expuși. În acest fel se explică faptul că românii apreciază ca „rele” și „foarte rele” relațiile cu romii în proporție de 39%, și „așa și așa” 45,7%. Ca sentimente, românii exprimă o stare predominantă de respingere față de romi, 55,8% dintre ei notându-i cu note de la 1 la 4 pe romi.

Analiza relațiilor români-romi pune în evidență nu numai sentimentele nefavorabile ale românilor față de romi datorită actelor lor, dar și grija, teama și frica față de ei ca pondere numerică precum și ca potențial de natalitate în viitor.

În concluzie, având în vedere ponderea relativ egală de acceptare și de respingere dintre cele două etnii, română și de romi, din Ploiești subliniem că evoluția spre integrare și modernizare a romilor depinde de voința, dorința și gradul lor de organizare în acest sens, ca și de dezvoltarea economică progresivă a țării și a Municipiului Ploiești, prin care se poate asigura soluționarea pozitivă a gravelor probleme economice cu care se confruntă romii, ca și marea majoritatea populației României. În afara acestor doi factori: autoorganizare/organizare locală și dezvoltare economică la care trebuie să-și aducă și ei contribuția, emanciparea și integrarea romilor rămâne un deziderat pe termen lung.

În ceea ce privește atitudinea față de romi, ca și față de alte etnii, politica statului nostru a fost și este de integrare și nu de asimilare, ea semnificând adaptarea acestora la valorile și normele generale ale societății românești cu conservarea și dezvoltarea trăsăturilor lor specifice, a obiceiurilor, a tradițiilor, limbii și culturii ce reflectă identitatea lor etnică. La romi, unde specific e fenomenul de automarginalizare și autoexcludere datorită nivelului scăzut de școlarizare și educație, pe de o parte și a încălcării legilor și normelor de comportare civilizată, pe de altă parte, se pune problema ca ei să trăiască în modul lor specific și totuși asemănător cu cel al exigențelor unui trai modern și civilizat comun românilor.

Punând în lumină nevoia de integrare socială, subliniem totodată posibilitatea și necesitatea pluralismului, a paralelismului culturilor pe temeiul unor valori și modele de trai general acceptate precum respectul vieții, al muncii, al demnității umane, al modului specific de a fi și de a se manifesta conform cu tradiția și exigențele lumii contemporane.

În modelul pluralist, multicultural pe care îl promovează țara noastră în politica față de grupurile etnice își găsește locul său meritat și cultura romilor, dar nu așa cum se manifestă acum, cu practici antisociale, anticivilizatorii, ci prin selectarea și promovarea acelor trăsături și modele culturale care sunt general acceptate în stilul de viață modern al tuturor oamenilor, indiferent de etnie sau originea lor culturală și istorică.